

Výskyt kůrovce *Kissophagus novaki* (Coleoptera: Curculionidae: Scolytinae) v Česku

Tomáš Fiala^{1,2} & Oto Nakládal²

¹AOPK ČR, RP Správa CHKO Slavkovský les, Hlavní 504, CZ-353 01 Mariánské Lázně; e-mail: tomas.fiala@nature.cz

²Česká zemědělská univerzita, Fakulta lesnická a dřevařská, Kamýcká 129, CZ-168 00 Praha-Suchbát

FIALA T. & NAKLÁDAL O. 2022: Výskyt kůrovce *Kissophagus novaki* (Coleoptera: Curculionidae: Scolytinae) v Česku. (The occurrence of the bark beetle *Kissophagus novaki* (Coleoptera: Curculionidae: Scolytinae) in Czechia). *Západočeské entomologické listy* 13: 75–77, 4-11-2022

Abstract. Distribution of the bark beetle *Kissophagus novaki* (Reitter, 1894) in Czechia is summarized in the paper. In total, it was found in seven faunistic squares. Unconfirmed records are also discussed. The occurrence of the species in Bohemia is documented by first concrete data.

Key words: bark beetle, faunistics, Bohemia, Czechia, *Hedera helix*

ÚVOD

V Evropě se vyskytují tři druhy kůrovců rodu *Kissophagus* (Chapuis, 1869) – *K. novaki* (Reitter, 1894), *K. vicinus* (Comolli, 1837) (syn. *hederae* Schmitt, 1843) a *K. erinacellus* (Wichmann, 1916) (ALONSO-ZARAZAGA et al. 2017). Všechny mají jako živnou dřevinu břečťan (*Hedera* spp.) (WOOD & BRIGHT 1992). Determinační klíč pro *K. novaki* a *K. vicinus* spolu s fotografiemi uvádí GEBHARDT (2015).

V Česku byl dosud potvrzen pouze druh *K. novaki* (PFEFFER 1995, ALONSO-ZARAZAGA et al. 2017, ČUDAN 2020; M. Knížek, os. sdělení). První nález pochází z roku 1971 z Mikulova na jižní Moravě, kdy byl publikován jako *K. hederae* (HLADIL 1973). Tento nález převzal ve své knize PFEFFER (1989), avšak determinace byla později opravena (PFEFFER & KNÍŽEK 1996). Z Čech byl druh publikován pouze ZAHRADNÍKEM (2017) na základě jediného, jen obecně lokalizovaného exempláře (P. Zahradník, os. sdělení).

Údaj o výskytu *K. vicinus* na Moravě v seznamu brouků České republiky a Slovenska (ZAHRADNÍK 2017) je nutné označit za mylný.

Předkládaný příspěvek shrnuje údaje k výskytu *K. novaki* v Česku.

METODIKA A MATERIÁL

Faunistické údaje byly získány vlastním sběrem, excerpcí literatury, z nálezové databáze Agentury ochrany přírody a krajiny (AOPK ČR 2022) a ze soukromých sbírek. Lokality nálezů jsou řazeny podle vzestupných čísel faunistických čtverců, čísla fau-

nistických čtverců byla vypočtena pomocí nástroje dostupného na webu BioLib (BIOLIB 2022).

Použité zkratky: CHKO – chráněná krajinná oblast, SCHKO – Správa CHKO Slavkovský les, Mariánské Lázně, coll. – sbírka, det. – určil, ex. – exemplář/-e, lgt. – sbíral.

VÝSLEDKY

Bohemia: „Bohemia“ bez lokality, data a sběratele, 1 ex., A. Pfeffer det., coll. P. Zahradník; Praha-Motol (5951), Přírodní park Košíře, 2019, 35 ex., O. Nakládal lgt., M. Knížek det., coll. O. Nakládal; Praha-Dubeč (5953), Slatiny, 3.VI.2019, 1 ex., J. Horák lgt., J. Procházka det., coll. J. Horák; Hudlice (6049), 16.V.2020, 1 ex., T. Fiala lgt., M. Knížek det., coll. SCHKO.

Potvrzení výskytu v Čechách.

Moravia: Kroměříž (6670), Podzámecká zahrada, 1.V.2021, 1 ex., E. Ezer lgt., det. et coll.; Moravský Písek (7069), plovárna, 18.IV.2019, 4 ex., D. Čudan lgt., det. et coll.; Mikulov (7165), zámek, VII.1971 (HLADIL 1973); Mikulov (7165), židovský hřbitov, 13.VIII.2018, 4 ex., D. Čudan lgt., det. et coll.; Valtice (7266), bez data (PFEFFER & KNÍŽEK 1996).

DISKUSE A ZÁVĚR

Kůrovec *Kissophagus novaki* byl recentně nalezen v šesti faunistických čtvercích (Obr. 1). Nebylo možno ověřit správnou determinaci z lokality Lanžhot, kde je uveden jako *K. hederae* (AOPK ČR 2022), takže tento údaj z roku 2012 je nutné brát jako nepř-

kazný (J. Procházka, os. sdělení). Dále nebylo možno ověřit správnou determinaci z lokality Břeclav, kde je taktéž uveden jako *K. hederæ* (KOLAŘÍK et al. 2008), takže i tento údaj z roku 2004 je nutné považovat za neprůkazný (J. Hulcr, os. sdělení). Ze všech sedmi faunistických čtverců se nachází v bioregionu panonská provincie tři čtverce. Až po roce 2019 jsou čtyři ověřené čtverce z bioregionu provincie střeoevropských listnatých lesů. Pro Čechy jsou nálezy z lokalit Hudlice, Praha-Dubeč a Praha-Motol prvními ověřenými údaji z konkrétních lokalit. *Kissophagus novaki* je kůrovcem mediteránní oblasti (WICHMANN 1927, PFEFFER 1995) a jeho šíření severněji je pravděpodobně ovlivněno teplejším klimatem posledních let.

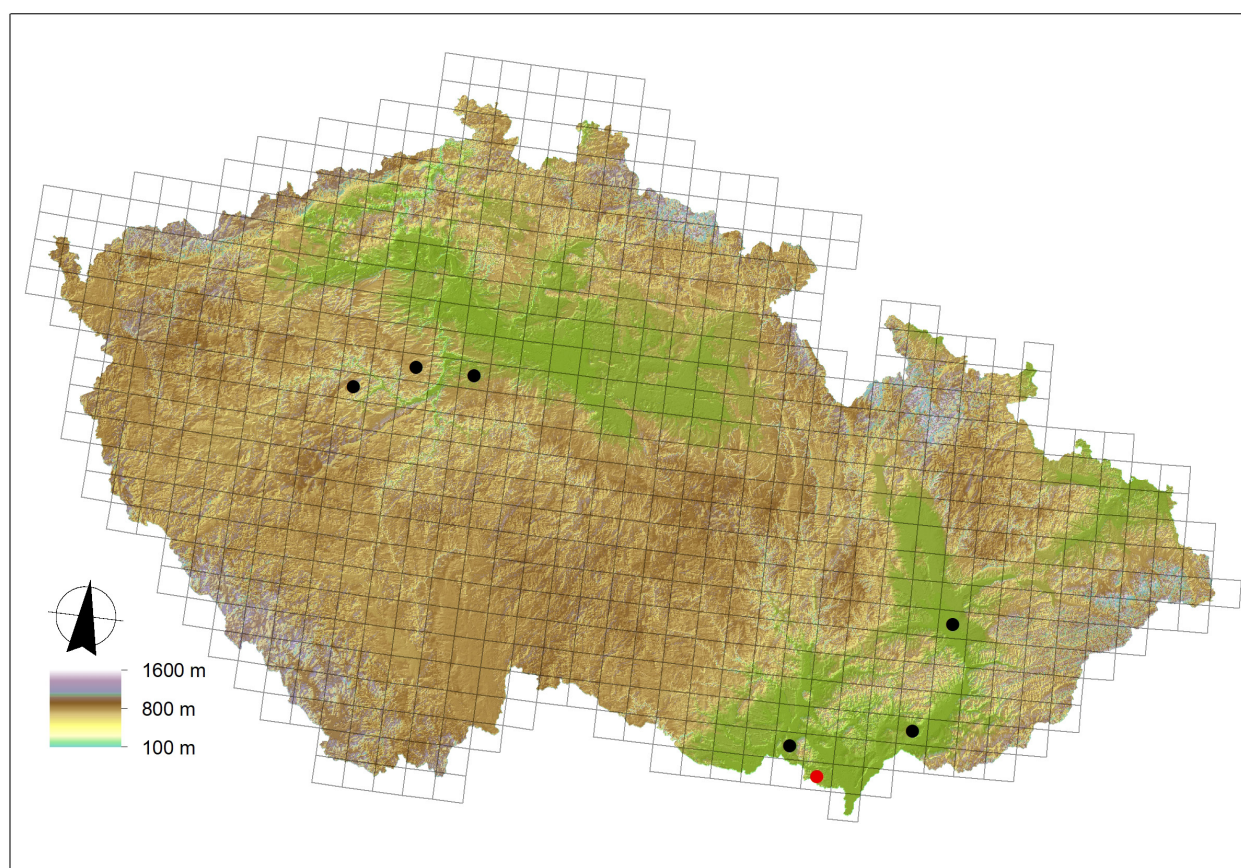
PODĚKOVÁNÍ

Poděkování patří Dušanu Čudanovi (Chlum), Eduardu Ezerovi (Zlín) a Petru Zahradníkovi (Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, Jíloviště) za poskytnutí údajů z jejich soukromých sbírek. Jiřímu Procházkovi (Moravské zemské muzeum, Brno) a Jiřímu Hulcrovi (University of Florida, Gainesville) patří díky za poskytnutí komentářů k nálezům v Lanžhotě a Břeclavi. Miloši Knížkovi (Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, Jíloviště) děkuje-

me za determinaci nálezu z lokality Hudlice. Dále pak děkujeme Jakubu Nebesáři (Mariánské Lázně) za vytvoření síťové mapy.

LITERATURA

- ALONSO-ZARAZAGA M. A., BARRIOS H., BOROVEC R., BOUCHARD P., CALDARA R., COLONNELLI E., GÜLTEKIN L., HLAVÁČ P., KOROTYAEV B., LYAL C. H. C., MACHADO A., MEREGALLI M., PIEROTTI H., REN L., SÁNCHEZ-RUIZ M., SFORZI A., SILFVERBERG H., SKUHROVEC J., TRÝZNA M., VELÁZQUEZ DE CASTRO A. J. & YUNAKOV N. N. 2017: Cooperative Catalogue of Palaearctic Coleoptera Curculionoidea. *Monografías electrónicas de la Sociedad Entomológica Aragonesa* 8: 1–729. Online: <https://weevil.info/content/palaearctic-catalogue> (navštíveno 29.8.2022).
- AOPK ČR 2022: Nálezová databáze ochrany přírody. [Nature conservation findings database]. Online: <https://portal.nature.cz/nd/find.php> (navštíveno 29.8.2022).
- BioLib 2022: Nástroj pro výpočet mapovacích čtverců metodou KFME. [A tool for calculating mapping squares by the KFME method]. Online: <https://www.biolib.cz/cz/toolKFME> (navštíveno 29.8.2022).
- ČUDAN D. 2020: *Klíč k určování Scolytinae*. [Identification key for Scolytinae]. Unpublished manuscript, 119 pp. [Deposited in: Tomáš Fiala, Mariánské Lázně, soukromá knihovna].

Obr. 1. Síťová mapa Česka s výskytem kůrovce *Kissophagus novaki*. Červené body – nálezy do roku 1999; černé body – nálezy po roce 2000.

Fig. 1. Grid map of Czechia, with the occurrence of the bark beetle *Kissophagus novaki*. Red dots – findings by the year 1999; black dots – findings after year 2000.

- GEBHARDT H. 2015: *Kissophagus novaki* Reitter (Coleoptera: Curculionidae, Scolytinae) – erste Fundmeldung aus Deutschland. *Mitteilungen des Entomologischen Vereins Stuttgart* **50**: 235–238.
- HLADIL J. 1973: Příspěvek k faunistice Coleopter Moravy a Slovenska. (Beitrag zur Faunistik der Käfer Mährens und der Slowakei). *Zprávy Československé společnosti entomologické ČSAV* **9**: 73–74.
- KOLAŘÍK M., KUBÁTOVÁ A., HULCR J. & PAŽOUTOVÁ S. 2008: *Geosmithia* fungi are highly diverse and consistent bark beetle associates: Evidence from their community structure in temperate Europe. *Microbial Ecology* **55**: 65–80.
- PFEFFER A. 1989: *Kůrovcovití Scolytidae a jádrohlodovití Platypodidae*. [Bark beetles Scolytidae and pinhole borers Platypodidae]. Academia, Praha, 137 pp.
- PFEFFER A. 1995: *Zentral- und westpaläarktische Borken- und Kernkäfer (Coleoptera: Scolytidae, Platypodidae)*. Pro Entomologia, c/o Naturhistorisches Museum, Basel, 310 pp.
- PFEFFER A. & KNÍŽEK M. 1996: Coleoptera: Curculionidea 2. Pp. 601–607. In: ROZKOŠNÝ R. & VAŇHARA J. (eds): *Terrestrial Invertebrates of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO III*. Folia Facultatis Scientiarum Naturalium Universitatis Masarykianae Brunensis, Biologia 94, Masaryk University, Brno, 630 pp.
- ZAHRADNÍK P. 2017: *Seznam brouků (Coleoptera) České republiky a Slovenska*. (Check-list of beetles (Coleoptera) of the Czech republic and Slovakia). Lesnická práce, Kostelec nad Černými lesy, 544 pp.
- WICHMANN H. E. 1927: Ueber die geographische Verbreitung der Ipiden (Col.) II. Die Ipidenfauna Niederösterreichs und des nördlichen Burgenlandes. *Koleopterologische Rundschau* **13**: 42–80.
- WOOD S. L. & BRIGHT D. E. 1992: A catalog of Scolytidae and Platypodidae (Coleoptera), part 2: Taxonomic index. *Great Basin Naturalist Memoirs* **13**: 1–1553.

Obdrženo do redakce: 6.9.2022

Přijato po recenzích: 19.10.2022